

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาเป็นเรื่องเกี่ยวโยงเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญาว่าด้วยการเริ่มต้นชีวิต ตามคำสอนของพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา ชีวิตมนุษย์เริ่มต้นตั้งแต่ปฏิสนธิ ในขณะที่ศาสนาอิสลามมีแนวความเชื่อเกี่ยวกับการเริ่มต้นชีวิตมนุษย์แตกออกไปหลายทฤษฎี กล่าวคือ บางทฤษฎีก็เห็นว่าชีวิตเริ่มต้นเมื่อมีการปฏิสนธิในครรภ์ บางทฤษฎีก็เห็นว่าชีวิตเริ่มต้นเมื่อวิญญาณถูกใส่เข้าไปในร่าง คือเมื่อตั้งครรรภ์ได้ 120 วัน และอีกทฤษฎีเห็นว่าชีวิตเริ่มต้นเมื่อทารกเริ่มเคลื่อนไหวขณะอยู่ในครรภ์คือเมื่อตั้งครรรภ์ได้ 40 วัน อย่างไรก็ตาม ตามแนวความเชื่อของทั้งสามศาสนาก็ตรงกันว่าชีวิตมนุษย์ไม่ได้เริ่มเมื่อคลอด แต่เริ่มต้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาแล้ว

ในปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาได้ขยายไปถึงประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับสิทธิที่จะมีชีวิต กลายเป็นปัญหาที่ถกเถียงว่าทารกในครรภ์จะมีสิทธิที่จะมีชีวิตหรือไม่ ซึ่งก็ยังหาข้อสรุปไม่ได้ ยิ่งเมื่อมีเทคโนโลยีช่วยเจริญพันธุ์ สามารถทำให้เกิดปฏิสนธินอกครรภ์มารดาแล้วนำกลับไปฝังในผนังมดลูกของหญิง เนื่องจากเพื่อป้องกันการผิดพลาดจึงจำเป็นต้องทำให้เกิดการปฏิสนธิมากกว่าหนึ่ง ปัญหาที่ตามมาคือตัวอ่อนที่เหลือจากการนำกลับเข้าไปฝังตัวในผนังมดลูกนั้นมีสถานะเป็นอะไร และควรจัดการอย่างไรกับตัวอ่อนเหล่านี้ ทางที่ดีที่สุดก็น่าจะเป็นการนำไปทดลองวิจัย จะมีประโยชน์กว่าทำลายทิ้งไปเฉยๆ แต่การนำตัวอ่อนมนุษย์ไปใช้ในการทดลองก็ควรปฏิบัติต่อตัวอ่อนนั้นด้วยความเคารพในระดับหนึ่ง ในฐานะที่ตัวอ่อนนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ ซึ่งการปฏิบัติกับตัวอ่อนนั้นก็ควรมีกฎหมายออกมาควบคุมให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมและไม่ละเมิดศีลธรรมและจริยธรรม

อย่างไรก็ตาม ตามกฎหมายแล้ว สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก การให้ความคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาก่อนคลอดนั้นก็เป็นการให้สิทธิตามกฎหมายแต่ไม่ได้ถือว่าทารกในครรภ์มารดามีสภาพบุคคล ซึ่งการคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาตามกฎหมายนั้นสามารถแบ่งเป็นหลักการสองประการ คือ

(1) การคุ้มครองตามหลักคลอดมีชีวิต (born alive rule) เป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลย้อนหลังไปตั้งแต่เป็นทารกในครรภ์ต่อเมื่อทารกนั้นคลอดออกมามีชีวิตเท่านั้น แนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากการคุ้มครองบุคคลที่มีสภาพบุคคลแล้วตามกฎหมาย กล่าวคือทารกนั้นจะต้องมีสภาพบุคคลก่อน กฎหมายจึงจะมีผลย้อนหลังไปให้ความคุ้มครองตั้งแต่อยู่ในครรภ์ การคุ้มครองทารกในครรภ์มารดาตามแนวคิดนี้แท้จริงแล้วจึงเป็นการคุ้มครองสิทธิในสภาพบุคคลนั่นเอง

(2) การคุ้มครองสิทธิของทารกตั้งแต่ขณะอยู่ในครรภ์โดยไม่คำนึงว่าทารกในครรภ์นั้นจะคลอดออกมามีชีวิตหรือไม่ เป็นการคุ้มครองสิทธิของตัวทารกในครรภ์จริงๆ ไม่ใช่การคุ้มครองสิทธิในสภาพบุคคล การคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาตามแนวความคิดนี้เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมากกว่าสมควรจะคุ้มครองหรือไม่ หากคุ้มครองควรจะให้ความคุ้มครองแค่ไหน และจะเริ่มคุ้มครองเมื่อใด จึงจะเหมาะสม

หากวิเคราะห์ตามระบบกฎหมายนั้นจะพบว่าแนวความคิดพื้นฐานของการคุ้มครองทารกในครรภ์มารดาของกฎหมายระบบซีวิลลอว์กับระบบคอมมอนลอว์นั้นต่างกัน จากการศึกษาพบว่าตามประวัติศาสตร์ ตามปรัชญากรีกเชื่อว่าทารกในครรภ์มารดานั้นยังไม่ใช่มนุษย์ ชีวิตมนุษย์นั้นเริ่มต้นเมื่อทารกนั้นคลอดออกมาแล้ว ความคิดนี้มีอิทธิพลต่อกฎหมายโรมันที่ถือว่าทารกในครรภ์ไม่ใช่มนุษย์เช่นเดียวกัน ตามกฎหมายโรมันทารกในครรภ์ (infant conceptus) จะมีสิทธิรับมรดกของบิดาหากภายหลังคลอดและอยู่รอดเป็นทารกเท่านั้น ฉะนั้นทำให้กฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ที่มีต้นแบบมาจากกฎหมายโรมัน จะจำกัดการคุ้มครองชีวิตมนุษย์เฉพาะตั้งแต่เมื่อมีสภาพบุคคล คือตั้งแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารกเท่านั้น ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิในสภาพบุคคลนั่นเอง การคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ เช่น ประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศไทยเองก็ยังคงอยู่บนหลักของการเริ่มต้นของสภาพบุคคล ขณะที่ในระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์นั้นการคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อทางศาสนาคริสต์ที่เชื่อว่าทารกในครรภ์นั้นคือชีวิตมนุษย์ การคุ้มครองจึงแผ่ขยายออกไปโดยไม่ยึดติดกับการเริ่มต้นของสภาพบุคคล เห็นได้ชัดจากตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาลในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่มีการคุ้มครองทารกในครรภ์มารดามากกว่าประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ และหลักคลอดมีชีวิต (born alive rule) ที่ใช้ในศาลระบบคอมมอนลอว์เดิม น่าจะมาจากความไม่เจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ที่ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าในกรณีที่ทารกตายคลอด ทารกนั้นมีชีวิตอยู่หรือไม่ ก่อนจะได้รับผลกระทบจากการกระทำของจำเลย และการกระทำของจำเลยนั้นคือสาเหตุที่ทำให้ทารกนั้นตายหรือไม่ แต่เมื่อเทคโนโลยีทางการแพทย์เจริญก้าวหน้าขึ้นทำให้ทราบได้ว่าที่ทารกนั้น

ตายตั้งแต่อยู่ในครรภ์นั้น เป็นผลจากการกระทำของจำเลยหรือไม่ การคุ้มครองทารกในครรภ์มารดาจึงขยายออกไป โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญคุ้มครองทารกในครรภ์มารดาโดยไม่คำนึงถึงหลักที่ว่าทารกจะต้องคลอดออกมามีชีวิตเสียก่อนมากขึ้น โดยขยายการคุ้มครองแก่เนื้อตัวร่างกายของทารกในครรภ์ออกไปตั้งแต่เมื่อทารกนั้นอยู่ในสภาพที่สามารถมีชีวิตอย่างอิสระจากมารดาได้หากได้รับการช่วยเหลือทางการแพทย์ที่เหมาะสม (viable fetus) และในอังกฤษก็มีการกำหนดโทษอาญาสำหรับความผิดที่กระทำต่อทารกที่อยู่ในสภาพ viable fetus ไว้โดยเฉพาะ

เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ จึงได้รับอิทธิพลจากการหลักกฎหมายโรมันที่ให้ทารกในครรภ์มารดาสามารถมีสิทธิได้ต่อเมื่อภายหลังได้คลอดและอยู่รอดเป็นทารก โดยบัญญัติรับรองอยู่ใน มาตรา 15 วรรค 2 เป็นบททั่วไปเกี่ยวกับการรับรองสิทธิของทารกในครรภ์มารดา นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติมาตรา 1604 รับรองสิทธิของทารกในครรภ์มารดา ในขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายให้สามารถเป็นทายาทรับมรดกได้หากภายหลังได้คลอดและอยู่รอดเป็นทารก หากแต่เมื่อคำนึงถึงการเริ่มต้นของชีวิตก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าชีวิตมนุษย์เริ่มขึ้นตั้งแต่ออยู่ในครรภ์มารดาแล้ว ชีวิตในครรภ์มารดาควรมีสิทธิและได้รับความคุ้มครองในระดับที่เหมาะสมโดยไม่คำนึงถึงว่าภายหลังจะได้คลอดและอยู่รอดเป็นทารกหรือไม่ แต่การคุ้มครองนั้นควรอยู่ในระดับไหนเพียงใดจึงจะเหมาะสมเป็นปัญหาที่จะต้องหาข้อยุติ โดยอาจจัดเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

(1) ทารกในครรภ์มีสิทธิที่จะมีชีวิตหรือไม่ หรือสิทธิที่จะมีชีวิตจะมีอยู่เฉพาะบุคคลที่คลอดแล้วเท่านั้นยังหาคำตอบไม่ได้ และระหว่างสิทธิของหญิงมีครรภ์ที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายของตนเองว่าจะคุ้มครองไว้ หรือยุติการตั้งครรภ์ลง และสิทธิส่วนบุคคลในการตัดสินใจเกี่ยวกับสถานะทางครอบครัวและการสืบพันธุ์ของตนกับสิทธิที่จะมีชีวิตของทารกในครรภ์มารดา สิทธิใดสำคัญกว่ากัน การที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติให้การทำแท้งโดยความยินยอมของหญิงมีครรภ์เป็นความผิด และมาตรา 305 อนุญาตให้ทำแท้งได้เฉพาะกรณีที่มีการตั้งครรภ์เป็นอันตรายต่อสุขภาพของของหญิงมีครรภ์ หรือการตั้งครรภ์เพราะถูกกระทำผิดทางเพศนั้นเป็นการริดรอนสิทธิในเนื้อตัวร่างกายและสิทธิในครอบครัวของหญิงมีครรภ์หรือไม่

นอกจากเรื่องการทำแท้งยังมีเรื่องความประพฤติของหญิงมีครรภ์ที่ส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ รัฐควรมีมาตรการที่เหมาะสมที่จะให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ทารกในครรภ์แต่มาตรการดังกล่าวยังต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายของหญิงมีครรภ์ด้วย กฎหมายไทยยังขาดบทบัญญัติเหล่านี้

(2) ในเทคโนโลยีช่วยเจริญพันธุ์ทำให้เกิดการปฏิสนธิสนธิขึ้นในจานทดลองและนำตัวอ่อนเข้าไปฝังตัวในผนังมดลูก นั้นมีปัญหาทางกฎหมายและศีลธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับการนำตัวอ่อนไปใช้ในเทคโนโลยีช่วยเจริญพันธุ์ เช่น การคัดเลือกตัวอ่อนที่จะนำกลับเข้าไปฝังตัวในผนังมดลูกที่คล้ายกับการคัดเลือกสายพันธุ์จะทำได้เพียงใด และการทำลายตัวอ่อนที่ฝังตัวในผนังมดลูกเกินความต้องการจะเป็นความผิดฐานทำให้แท้งลูกหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีตัวอ่อนที่เหลือจากการนำกลับเข้าไปฝังตัวในผนังมดลูกมีปัญหาว่าจะจัดการกับตัวอ่อนนั้นอย่างไร แม้จะยังไม่มีสภาพบุคคล และยังมีสภาพเป็นทารกในครรภ์มารดา แต่ตัวอ่อนเหล่านั้นก็มีคุณค่าและศักดิ์ศรีในตัวของมันเองในฐานะจุดเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ การจัดการกับตัวอ่อนเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการทำลาย บริจาคให้คู่สมรสอื่น หรือนำไปทดลองวิจัย ก็ควรปฏิบัติต่อตัวอ่อนนั้นด้วยความเคารพ และควรจะสกัดกั้นไม่ให้มีการทดลองวิจัยในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมด้วย ซึ่งประเทศไทยยังขาดกฎหมายที่บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้โดยตรง

(3) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่รับรองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาไว้ในมาตรา 15 วรรค 2 มีปัญหาเกี่ยวกับการคลอดและอยู่รอดเป็นทารก อาจตอบได้โดยใช้หลักเกณฑ์ทางการแพทย์โดยถือตามนิยามการคลอดมีชีวิตขององค์การอนามัยโลกที่ว่า "การคลอดมีชีวิตคือการที่ผลิตผลของการปฏิสนธิถูกขับออกมาจากมารดาหมดทั้งตัว โดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาการตั้งครรภ์ และเมื่อทารกนั้นคลอดออกมาจากมารดาแล้วมีการหายใจหรือแสดงหลักฐานของการมีชีวิตเป็นต้นว่าหัวใจเต้น สายสะดือเต้น มีการเคลื่อนไหวชัดเจนของกล้ามเนื้อที่อยู่ในอำนาจของจิตใจโดยไม่คำนึงถึงว่ามีการตัดสายสะดือแล้วหรือยัง หรือรอกยังติดอยู่กับมารดาหรือไม่ การคลอดเช่นนี้ถือเป็นการคลอดมีชีวิต" ส่วนสิทธินั้นจะมีสิทธิใดบ้าง เนื่องจากสิทธิที่ มาตรา 15 วรรค 2 บัญญัติเป็นสิทธิทั่วไป จึงหมายถึงสิทธิใดก็ได้ที่ไม่ขัดต่อสภาพของสิทธินั้น และยังสามารถรวมถึงหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสิทธินั้นด้วย สิทธิที่อาจมีได้ก็เช่น สิทธิตามนิติกรรมสัญญาตามคำมั่นว่าจะให้ หรือตามสัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอก สิทธิในการได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดในกรณีที่ผู้มารกระทำละเมิดต่อทารกนั้นขณะที่ทารกอยู่ในครรภ์ และกรณีที่ผู้มารกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นขณะที่ทารกนั้นอยู่ในครรภ์ทำให้ทารกที่คลอดออกมาขาดไร้อุปการะ หากภายหลังทารกนั้นคลอดและอยู่รอดเป็นทารกก็อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แต่ไม่อาจตีความไปถึงกรณีที่การกระทำละเมิดเกิดขึ้นก่อนการตั้งครรภ์ และไม่แน่ชัดว่ามารดาจะเป็นผู้กระทำละเมิดต่อทารกในครรภ์ของตนได้หรือไม่

(4) การเป็นทายาทของทารกในครรภ์มารดานั้นมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1604 เพียงมาตราเดียว จึงเกิดปัญหาว่าตามบทบัญญัติมาตรา 1599 มรดก

ตกทอดเมื่อเจ้ามรดกตาย เมื่อเจ้ามรดกตายระหว่างที่ทารกนั้นอยู่ในครรภ์ จะจัดการกับทรัพย์สินมรดกนั้นอย่างไร จะมีการแบ่งมรดกได้หรือไม่ หากแบ่งจะแบ่งอย่างไร

(5) เมื่ออยู่ในครรภ์ทารกนั้นยังไม่มีสภาพบุคคล หากพิจารณาประกอบกับมาตรา 1536 และมาตรา 1546 ที่บัญญัติถึงความเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายให้ดูตอนที่เด็กเกิด ดังนั้นบิดาจึงยังไม่มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูทารกขณะอยู่ในครรภ์ และไม่อาจฟ้องให้รับเด็กเป็นบุตรขณะที่ทารกนั้นอยู่ในครรภ์ได้ ทำให้มารดาต้องรับภาระแต่เพียงผู้เดียวเพราะเป็นผู้ต้องอุ้มครรภ์ ทั้งๆ ที่ควรจะเป็นหน้าที่ของบิดามารดาด้วยกัน

(7) ทางอาญาการกระทำต่อทารกขณะอยู่ในครรภ์มารดา เป็นเหตุให้ทารกนั้นถึงแก่ความตายภายหลังคลอด ผู้กระทำมีความเพียงฐานพยายามทำให้แท้งลูกเท่านั้น ทั้งที่กรณีเดียวกัน ตามหลักการที่ยอมรับกันทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ผู้กระทำมีความผิดฐานฆ่าคนตายเลยทีเดียว และการฆ่าทารกในครรภ์มารดาในขณะคลอดไม่หมดตัว มีความใกล้เคียงกับการฆ่าคนตายมาก แต่เนื่องจาก การคลอดยังไม่สำเร็จทารกนั้นจึงยังไม่มีสภาพบุคคล จึงเป็นเพียงความผิดฐานทำให้แท้งลูกเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ควรแก้ไข

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 การทำแท้งและสิทธิที่จะมีชีวิตของทารกในครรภ์

ทางออกของปัญหาไม่ใช่เรื่องของการตอบคำถามว่าทารกในครรภ์มีสิทธิที่จะมีชีวิตหรือไม่ หรือระหว่างเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายและสิทธิในครอบครัวของหญิงมีครรภ์กับสิทธิที่จะมีชีวิตของทารกในครรภ์ สิ่งไหนจะสำคัญกว่ากัน หากแต่อยู่ที่ว่าทางออกใดจะเหมาะสมที่สุดสำหรับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น ทั้งปัญหาของการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม การทำแท้งเถื่อน และปัญหาด้านความเป็นอยู่ของเด็กที่เกิดมาในสภาพที่บิดามารดาไม่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงดู ซึ่งการเพิ่มเหตุทำแท้งอาจช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้แต่ต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเบื้องต้นเหตุผลทางจิตใจของหญิงมีครรภ์ควรถูกนำมาพิจารณาเพิ่มเป็นเหตุทำแท้ง โดยควรมีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการที่ประกอบด้วยแพทย์และผู้เชี่ยวชาญทางจิตเวชมาพิจารณาว่าสภาพจิตใจของหญิงนั้นอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องทำแท้งหรือไม่ ต่อมาอาจอนุญาตให้ทำแท้งโดยคำนึงถึงอายุของหญิงมีครรภ์ในกรณีการตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่น โดยพิจารณาความสามารถในการเลี้ยงดู

บุตรที่จะเกิดมาประกอบด้วย ซึ่งการแก้ไขและเพิ่มเติมเหตุทำแท้งในแต่ละเหตุต้องมีการชี้แจงเหตุผลและทำประชาพิจารณ์ก่อน เพื่อให้กฎหมายที่ออกมานั้นเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยเราอย่างแท้จริง

การแก้ไขเพิ่มเติมนั้น อาจเพิ่ม (3) และ (4) ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 305 ดังนี้

มาตรา 305 “ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา 301 และมาตรา 302 นั้น เป็นการกระทำของนายแพทย์ และ

(1) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือ

(2) หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 มาตรา 284 หรือมาตรา 284

(3) โดยนายแพทย์ 2 นายเป็นผู้ให้ความเห็นโดยสุจริตว่าการตั้งครรภ์นั้นมีผลเสียต่อสุขภาพจิต หรือสภาพจิตใจของหญิงอย่างมาก

(4) ทำก่อนอายุครรภ์ครบสิบสัปดาห์โดยได้รับอนุญาตจากศาลเพราะหญิงนั้นเป็นผู้เยาว์และการตั้งครรภ์จะกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของหญิงอย่างมาก โดยให้ศาลพิจารณาถึงอายุของหญิง ความจำเป็น อาชีพ ความเป็นอยู่ในครอบครัว ตลอดจนความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรที่จะเกิดมาประกอบ

ผู้กระทำไม่มีความผิด”

2.2 การควบคุมความประพฤติของหญิงมีครรภ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์

ในกรณีทั่วไปรัฐควรให้การส่งเสริมสุขภาพของหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์ เช่น ช่วยให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การตั้งครรภ์และการดูแลตัวเองและทารกในครรภ์ มีสวัสดิการช่วยเหลือหญิงมีครรภ์ มีการรับรองสิทธิของหญิงทุกคนให้ได้รับบริการทางการแพทย์ ตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ ในระหว่างตั้งครรภ์ ระยะเวลาคลอดและระยะหลังคลอดโดยให้สามีได้มีส่วนร่วม ตลอดจนให้การคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือลูกจ้างหญิงที่ตั้งครรภ์ให้ทำงานที่เหมาะสม และหญิงที่ติดเชื้อเอชไอวี หรือหญิงตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม หรือหญิงที่ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ หรือหญิงตั้งครรภ์ที่ถูกคุมขัง

ส่วนในกรณีที่หญิงมีครรภ์กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทารกในครรภ์ของตน เช่น มารดาจงใจจะทำให้ลูกในครรภ์พิการเพื่อ

นำไปขอทาน หรือต้องการให้แท้ง หรือมารดาตีมีสุราหรือเสพสารเสพติดทั้งที่รู้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ทารกในครรภ์แต่ก็ไม่นำพากับผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับทารกในครรภ์ ก็ควรมีมาตรการมาควบคุม โดยมาตรการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้คือ มาตรการการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรการที่ใช้คุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัตินี้ หากสามารถนำมาปรับใช้กับหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์ได้จะเหมาะสม เพราะพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กโดยเฉพาะ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้สามารถช่วยเหลือหรือให้ความคุ้มครองเด็กได้ทันทีที่ และเข้าใจต่อสภาพปัญหาของมารดาและทารกในครรภ์เป็นอย่างดี อีกทั้งมาตรการต่างๆ ที่จะนำมาใช้กับมารดาและทารกในครรภ์ก็จะมีประสิทธิภาพเพราะมีหน่วยงานที่มารองรับสานต่อ เช่นสถานพยาบาล แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา 4 ให้นิยามคำว่าเด็กไว้ว่า “เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์...” เพราะฉะนั้นความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้จึงครอบคลุมแต่เฉพาะเด็กที่มีสภาพบุคคลแล้ว เท่านั้นไม่สามารถใช้คุ้มครองทารกในครรภ์มารดาได้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรเพิ่มมาตรการเพื่อคุ้มครองทารกในครรภ์ลงในพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยเพิ่มลงในมาตรา 43 เพิ่มเป็นวรรค 4 ว่า

“ถ้าหากหญิงมีครรภ์ตั้งใจหรือละเลยไม่นำพา ประพฤติตนในทางที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ หรือพัฒนาการของทารกในครรภ์อย่างมาก และมีเหตุที่ควรเชื่อได้ว่าหญิงมีครรภ์จะประพฤตินั้นต่อไป ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลตามมาตรา 5 เพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัย หรือส่งตัวหญิงนั้นให้เข้ารับการรักษาทันทีในสถานพยาบาล ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์และสุขภาพของหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์เป็นสำคัญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25(3) และ (4) และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้ในกรณีความประพฤติของหญิงมีครรภ์ต่อทารกในครรภ์มารดาโดยอนุโลม”

โดยมาตราที่นำมาใช้โดยอนุโลมนั้น มีรายละเอียดดังนี้

1. ในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ปกครองต่อเด็ก อยู่ในมาตรา 23 ว่า “ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควรแก่ชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ” และมาตรา 25

มาตรา 25 ผู้ปกครองต้องไม่กระทำการ ดังต่อไปนี้...

(3) จงใจหรือละเลยไม่ทำให้สิ่งที่เป็นแก่นการดำรงชีวิตหรือสุขภาพอนามัยของ
 ว่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

(4) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการ
 ของเด็ก

บทบัญญัติในมาตรา 23 และ มาตรา 25 (3) และ (4) สามารถนำมาปรับใช้กำหนด
 หน้าที่ของบิดามารดาที่จะต้องปฏิบัติต่อทารกในครรภ์เช่นกัน

2. มาตรา 24 ให้อำนาจปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต
 นายอำเภอปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี
 หน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เมื่อนำมาใช้กับทารกในครรภ์โดย
 อนุโลม บุคคลเหล่านี้ย่อมมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพของทารกในครรภ์ด้วย โดยมีอำนาจและ
 หน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งจะมีผลเกี่ยวเนื่องไปยังมาตรา 41
 ซึ่งจะมีผลให้ผู้ที่ไม่พบเห็นความประพฤติของหญิงมีครรภ์ ในทางที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ
 หรือพัฒนาการของทารกในครรภ์อย่างมาก สามารถแจ้งต่อ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

2.3 สิทธิของตัวอ่อนที่เกิดจากการปฏิสนธินอกครรภ์มารดา

บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน บัญญัติโดยคำนึงถึงแต่การปฏิสนธิตาม
 ธรรมชาติเท่านั้น จึงไม่อาจมาปรับใช้กับตัวอ่อนที่เกิดจากปฏิสนธิโดยเทคโนโลยีช่วยเจริญพันธุ์ได้
 อย่างเพียงพอและเหมาะสม ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิสนธิ
 โดยเทคโนโลยีช่วยเจริญพันธุ์โดยเฉพาะ ผู้เขียนจะขอเสนอร่างพระราชบัญญัติควบคุมการใช้
 เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ....¹ ที่มีสาระสำคัญดังนี้

(1) ควรมีบทบัญญัติกำหนดสถานะของตัวอ่อน ในสถานะสิ่งซึ่งมีศักยภาพที่จะ
 พัฒนาเป็นชีวิตมนุษย์ได้ ไม่ควรที่จะให้ตัวอ่อนมีสถานะเป็นเพียงทรัพย์ที่เจ้าของทรัพย์จะปฏิบัติ
 อย่างไรก็ได้ มีบทบัญญัติห้ามมีการซื้อขายตัวอ่อน² การปฏิบัติใดๆ กับตัวอ่อนจะต้องได้รับความ
 ยินยอมจากเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์ (ไข่และอสุจิ) เสมอ³ และมีบทบัญญัติกำหนดว่าหากเจ้าของ

¹ โปรดดูหน้า 139

² ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 26 (10)

³ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 26 (6)

เซลล์สืบพันธุ์ถึงแก่ความตายจะจัดการกับตัวอ่อนอย่างไร ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายควรบัญญัติในกรณีที่เจ้าของเซลล์สืบพันธุ์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายถึงแก่ความตายห้ามนำตัวอ่อนไปใช้ในการเจริญพันธุ์อีก ยกเว้นกรณีที่บริจาคให้คู่สมรสรายอื่น⁴

(2) ควรมีบทบัญญัติให้ชัดเจนว่าแพทย์มีอำนาจทำลายตัวอ่อนที่นำกลับเข้าไปฝังตัวในผนังมดลูกเกินความจำเป็นได้⁵

(3) ควรมีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ในกรณีที่ใช้เซลล์สืบพันธุ์ (ไข่หรืออสุจิ) หรือตัวอ่อนจากผู้บริจาค กรณีที่ให้บุคคลภายนอกตั้งครรภ์แทน ตลอดจนกรณีการใช้เซลล์สืบพันธุ์ หรือตัวอ่อนของผู้ที่ตายไปแล้ว⁶

(4) ควรมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาตัวอ่อนที่ยังไม่ได้ใช้ ตั้งแต่การจัดเก็บ การรักษา การเก็บข้อมูลของตัวอ่อน ระยะเวลาที่ให้เก็บรักษาไว้ได้⁷

(5) ควรมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการกับตัวอ่อนที่เหลือจากการนำกลับเข้าไปฝังตัวในผนังมดลูกให้นำไปใช้ทดลองวิจัยได้หากได้รับความยินยอมจากเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์⁸

(6) ควรกำหนดอายุของตัวอ่อนที่จะนำไปใช้ในการทดลองและวิจัย ว่าห้ามมิให้ใช้ตัวอ่อนที่มีอายุเกิน 14 วันโดยไม่นับรวมระยะเวลาที่ตัวอ่อนถูกจัดเก็บไว้โดยวิธีแช่แข็ง⁹

(7) ควรมีบทบัญญัติห้ามการใช้เทคโนโลยีช่วยเจริญพันธุ์ไปในทางที่ขัดต่อศีลธรรม เช่น การห้ามการทำสำเนามนุษย์เพื่อการเจริญพันธุ์ (reproductive cloning) การตัดต่อทางพันธุกรรม การผสมพันธุ์มนุษย์กับสัตว์ การนำตัวอ่อนสัตว์มาฝังในร่างกายมนุษย์หรือการนำตัวอ่อนมนุษย์ไปฝังในตัวสัตว์¹⁰

⁴ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 29

⁵ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 27

⁶ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 22, มาตรา 23, มาตรา 24

⁷ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 28

⁸ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 30

⁹ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 26

¹⁰ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 26 (3) (5)

(8) กฎหมายควรกำหนดให้มีคณะกรรมการที่มีอำนาจควบคุมและอนุญาตในการทดลองและวิจัยที่ใช้ตัวอ่อนมนุษย์ ตลอดจนมีอำนาจกำหนดแนวปฏิบัติในการใช้ตัวอ่อนมนุษย์ในการทดลองและวิจัย และให้อำนาจคณะกรรมการสั่งการระงับการวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่ได้หากมีลักษณะที่อาจผิดต่อศีลธรรม¹¹

2.4 สิทธิของทารกในครรภ์มารดาตามกฎหมายครอบครัวและมรดก

(1) ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในกฎหมายครอบครัวให้หญิงมีครรภ์มีสิทธิฟ้องให้รับเด็กเป็นบุตรได้ด้วยตัวเองขณะทารกนั้นอยู่ในครรภ์และให้บิดามีหน้าที่ช่วยเหลือดูแลทารกตั้งแต่ออยู่ในครรภ์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

มาตรา 1556/1 “การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรขณะยังเป็นทารกอยู่ในครรภ์ ให้หญิงมารดาฟ้องได้ในนามของตนเอง

หากศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรศาลอาจสั่งให้ชายผู้เป็นบิดาจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อเป็นการช่วยเหลือดูแลหญิงมารดาและทารกในครรภ์ตามสมควร”

(2) ควรเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินมรดกในกรณีที่มีทารกที่อาจเป็นทายาทได้อยู่ในครรภ์มารดาขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย โดยให้รอการแบ่งส่วนมรดกจนกว่าทารกในครรภ์จะคลอดหรือแท้งไปโดยให้ผู้จัดการมรดกและทายาทมีหน้าที่ร่วมกันในการดูแลทรัพย์สินมรดกในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยบัญญัติเพิ่มเติมให้อยู่ในมาตรา 1604 เป็นวรรค 3

มาตรา 1604 วรรค 3 “ก่อนแบ่งทรัพย์สินมรดกหากผู้จัดการมรดกหรือทายาททั้งหลายรู้ว่ามามีทารกในครรภ์มารดาที่อาจเป็นทายาทได้ตามวรรคหนึ่งขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ให้รอการแบ่งทรัพย์สินมรดกไว้ก่อนจนกว่าทารกนั้นจะคลอดและอยู่รอดเป็นทารกหรือแท้งไป หากทายาทหรือผู้จัดการมรดกรู้หลังจากที่มีการแบ่งทรัพย์สินมรดกไปแล้วให้ทายาทที่ได้รับแบ่งคืนทรัพย์สินมรดกเพื่อมีการแบ่งกันใหม่”

2.5 สิทธิตามกฎหมายละเมิด

¹¹ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเทคโนโลยีชีวภาพการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... มาตรา 6 ถึงมาตรา 8 และมาตรา 26 (1)

ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิดที่ได้กระทำที่มีผลต่อเนื้อตัวร่างกายของทารกในครรภ์มารดา โดยเพิ่มในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นมาตรา 420/1 ดังนี้

มาตรา 420/1 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้ทารกในครรภ์มารดาที่ภายหลังคลอดและอยู่รอดเป็นทารก มีความพิการทางกายหรือจิตใจต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หากมีลักษณะของการกระทำดังต่อไปนี้

(1) การกระทำนั้นมีความสามารถของบิดาหรือมารดาในการมีบุตรที่แข็งแรง และมีสภาพร่างกายปกติ

(2) กระทำต่อมารดาขณะตั้งครรภ์หรือกระทำต่อมารดาหรือทารกในขณะที่คลอด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า

(1) การกระทำนั้นไม่เป็นละเมิดต่อบิดาหรือมารดา

(2) ในกรณีที่การกระทำนั้นเกิดขึ้นก่อนการปฏิสนธิ บิดามารดาผู้ใดในเวลาที่ปฏิสนธิว่าเด็กจะเกิดมาพิการ แต่หากบิดาเป็นผู้กระทำ ความรู้ของบิดาเช่นนั้นไม่นำมาเป็นข้อยกเว้นความรับผิดหากมารดาไม่รู้ด้วย

(3) การกระทำของผู้นั้นเป็นการให้การรักษาหรือให้คำแนะนำตามวิชาชีพ

สิทธิของเด็กในการฟ้องคดีไม่ถูกจำกัดโดยสัญญายกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่บิดามารดาได้ทำไว้

มารดาผู้ตั้งครรภ์ไม่อาจเป็นผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัตินี้ได้

2.6 การคุ้มครองตามกฎหมายอาญา

(1) ตีความคำว่า “แท้งลูก” ในประมวลกฎหมายอาญาให้รวมถึงการที่ทารกนั้นคลอดออกมาในสภาพที่ไม่อาจมีชีวิตต่อไปได้ด้วย

(2) เพิ่มฐานความผิดให้การกระทำที่กระทำต่อทารกในครรภ์ในขณะที่ทารกนั้นอยู่ในสภาพที่อาจจะมีชีวิตรอดได้โดยอิสระจากมารดาหากได้รับการช่วยเหลือทางการแพทย์เป็นเหตุให้ทารกนั้นตายคลอดหรือคลอดออกมาแล้วถึงแก่ความตายภายหลังเป็นความผิดที่มีโทษหนักกว่าความผิดฐานทำให้แท้งลูกตามมาตรา 301 มาตรา 302 และมาตรา 303 โดยเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 303/1 “หากการกระทำตามมาตรา 301 มาตรา 302 และมาตรา 303 เป็นการกระทำขณะที่อายุครรภ์เกินกว่าสี่สิบแปดสัปดาห์ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้สำหรับมาตรานั้นๆ กึ่งหนึ่ง”

นอกจากนี้ยังต้องเพิ่มเติมมาตรา 303/1 นี้ไว้ในเหตุยกเว้นความผิดในมาตรา 305 ด้วยเพื่อให้สอดคล้องกัน

ตารางสรุปข้อเสนอแนะการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม
ไม่มี	<p>มาตรา 420/1 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุทารกในครรภ์มารดาที่ภายหลังคลอด และอยู่รอดเป็นทารก มีความพิการทางกายหรือ จิตใจต้องรับผิดคดีใช้ค่าสินไหมทดแทน หากมี ลักษณะของการกระทำดังต่อไปนี้</p> <p>(1) การกระทำนั้น มีผลต่อ ความสามารถของบิดาหรือมารดาในการ มีบุตรที่แข็งแรงและมีสภาพร่างกายปกติ</p> <p>(2) กระทำต่อมารดาขณะ ตั้งครรภ์หรือกระทำต่อมารดาหรือทารก ในขณะที่คลอด</p> <p>เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า</p> <p>(1) การกระทำนั้นไม่เป็นละเมิดต่อบิดาหรือมารดา</p> <p>(2) ในกรณีที่การกระทำนั้นเกิดขึ้น ก่อนการปฏิสนธิ บิดามารดาผู้ในเวลาที่ ปฏิสนธิว่าเด็กจะเกิดมาพิการ แต่หากบิดา เป็นผู้กระทำ ความรู้ของบิดาเช่นนั้นไม่นำมา เป็นข้อยกเว้นความรับผิดหาก มารดามีได้รู้ด้วย</p> <p>(3) การกระทำของผู้นั้นเป็นการให้ การรักษาหรือให้คำแนะนำตามวิชาชีพ</p> <p>สิทธิของเด็กในการฟ้องคดีไม่ถูกจำกัดโดย สัญญายกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่บิดา</p>

	<p>มารดาได้ทำไว้</p> <p>มารดาผู้ตั้งครรภ์ไม่อาจเป็นผู้กระทำ ความผิดตามบทบัญญัตินี้ได้</p>
บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม
<p>ไม่มี</p>	<p>มาตรา 1556/1 “การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรขณะยังเป็นทารกอยู่ในครรภ์ ให้หญิงมารดาฟ้องได้ในนามของตนเอง</p> <p>หากศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรศาลอาจสั่งให้ชายผู้เป็นบิดาจัดการอย่างหนึ่งอย่างใด อุปการะเลี้ยงดูหญิงมารดาและทารกในครรภ์ตามสมควร”</p>
<p>มาตรา 1604 “บุคคลธรรมดาจะเป็นทายาทได้ก็ต่อเมื่อมีสภาพบุคคลหรือสามารถมีสิทธิได้ตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย</p> <p>เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าเด็กที่เกิดมารอดอยู่ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่เวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายนั้น เป็นทารกในครรภ์มารดาอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย”</p>	<p>มาตรา 1604 “บุคคลธรรมดาจะเป็นทายาทได้ก็ต่อเมื่อมีสภาพบุคคลหรือสามารถมีสิทธิได้ตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย</p> <p>เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าเด็กที่เกิดมารอดอยู่ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่เวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายนั้น เป็นทารกในครรภ์มารดาอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย</p> <p><u>ก่อนแบ่งทรัพย์สินมรดกหากผู้จัดการมรดกหรือทายาททั้งหลายรู้ว่ามามีทารกในครรภ์มารดาที่อาจเป็นทายาทได้ตามวรรคหนึ่งขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ให้รอการแบ่งทรัพย์สินมรดกไว้ก่อนจนกว่าทารกนั้นจะคลอดและอยู่รอดเป็นทารกหรือแท้งไป หากทายาทหรือผู้จัดการมรดกรู้หลังจากที่มีการแบ่งทรัพย์สินมรดกไปแล้วให้ทายาทที่ได้รับแบ่งคืนทรัพย์สินมรดกเพื่อ</u></p>

	มีการแบ่งกันใหม่”
--	-------------------

2. ประมวลกฎหมายอาญา

บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม
<p>ไม่มี</p> <p>มาตรา 305 ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา 301 และมาตรา 302 นั้น เป็นการกระทำของนายแพทย์ และ</p> <p>(1) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือ</p> <p>(2) หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 มาตรา 284 หรือมาตรา 284</p> <p>ผู้กระทำไม่มีความผิด</p>	<p>มาตรา 303/1 “หากการกระทำตามมาตรา 301 มาตรา 302 และมาตรา 303 เป็นการกระทำขณะที่อายุครรภ์เกินกว่าสี่สิบแปดสัปดาห์ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้สำหรับมาตรานี้ๆ กึ่งหนึ่ง”</p> <p>มาตรา 305 ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา 301 มาตรา 302 มาตรา 303 และมาตรา 303/1 เป็นการกระทำของนายแพทย์ และ</p> <p>(1) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือ</p> <p>(2) หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 มาตรา 284 หรือมาตรา 284</p> <p>(3) โดยนายแพทย์ 2 นายเป็นผู้ให้ความเห็นโดยสุจริตว่าการตั้งครุภนั้น มีผลเสียต่อสุขภาพจิต หรือสภาพจิตใจของหญิงอย่างมาก</p> <p>(4) ทำก่อนอายุครรภ์ครบสิบสัปดาห์ โดยได้รับอนุญาตจากศาลเพราะหญิงนั้นเป็นผู้เยาว์และการตั้งครุภจะกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของหญิงอย่างมาก โดยให้ศาลพิจารณาถึงอายุของหญิง ความจำเป็น อาชีพ</p>

	<p>ความเป็นอยู่ในครอบครัว ตลอดจน <u>ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรที่จะเกิดมา</u> ผู้กระทำไม่มีความผิด</p>
--	---

3. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม
ไม่มี	<p>มาตรา 43 วรรค 4 “ถ้าหากหญิงมีครรภ์จิงใจหรือละเลยไม่นำพา ประพฤติตนในทางที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ หรือพัฒนาการของทารกในครรภ์อย่างมาก และมีเหตุที่ควรเชื่อได้ว่าหญิงมีครรภ์จะประพฤตินั้นต่อไป ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลตามมาตรา 5 เพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัย หรือส่งตัวหญิงนั้นให้เข้ารับการรักษาตัวในสถานพยาบาล ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์และสุขภาพของหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์เป็นสำคัญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25(3) และ (4) และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้ในกรณีความปลอดภัยของหญิงมีครรภ์ต่อทารกในครรภ์มารดาโดยอนุโลม”</p>

ร่างพระราชบัญญัติ
ควบคุมการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์
พ. ศ. ...

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ. ศ. ...”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

(1) “ตัวอ่อน” หมายความว่า ตัวอ่อนมนุษย์ที่ปฏิสนธิโดยสมบูรณ์แล้ว และให้หมายความรวมถึงเซลล์สืบพันธุ์ที่กำลังอยู่ในกระบวนการปฏิสนธิ

เพื่อประโยชน์แห่งอนุมาตรานี้ การปฏิสนธิสมบูรณ์เมื่อมีการแบ่งเซลล์ของตัวอ่อนตั้งแต่สองเซลล์ขึ้นไป

(3) “เซลล์สืบพันธุ์” หมายความว่า เซลล์สืบพันธุ์ของมนุษย์ทั้งเพศหญิงและเพศชาย

(4) “เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์” หมายความว่า กรรมวิธีใดๆ ทางการแพทย์โดยนำเซลล์สืบพันธุ์ออกจากร่างกายบุคคล เพื่อใช้ช่วยให้เกิดตัวอ่อนโดยไม่มีเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติ

(5) “การตั้งครรรภ์แทน” หมายความว่า การตั้งครรรภ์โดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ โดยหญิงผู้ตั้งครรรภ์แทนมีเจตนาหรือข้อตกลงไว้ก่อนตั้งครรรภ์ที่จะให้ทารกในครรรภ์นั้นเป็นบุตรหรืออยู่ในอำนาจปกครองของผู้อื่น

(6) “การทำสำเนามนุษย์” หมายความว่า การทำให้เกิดเด็กด้วยวิธีการใดๆ ที่มีได้เกิดขึ้นจากการปฏิสนธิระหว่างไข่กับเชื้ออสุจิ

(7) “เซลล์ต้นกำเนิด” หมายความว่า เซลล์ซึ่งสามารถเจริญเติบโตไปเป็นเซลล์อวัยวะใดอวัยวะหนึ่งของร่างกายมนุษย์ ไม่ว่าจะได้จากตัวอ่อนหรือเซลล์อื่นใด

(8) “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการควบคุมการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์

(9) “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวตามมาตรา 4 ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวมี

อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในจังหวัดใดยังมีได้เปิดทำการศาลเยาวชนและครอบครัวหรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้นในศาลจังหวัด ให้ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับราชการของกระทรวงนั้น

ระเบียบหรือประกาศนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1

คณะกรรมการควบคุมการใช้เทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์และอำนาจหน้าที่

มาตรา 6 ให้มีคณะกรรมการควบคุมการใช้เทคโนโลยีการช่วยการเจริญพันธุ์ ประกอบด้วย นายกแพทยสภา เป็นประธานกรรมการ ประธานราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์ เป็นรองประธานกรรมการ ประธานราชวิทยาลัยจิตแพทย์หรือผู้แทน ประธานราชวิทยาลัยกุมารแพทย์ หรือผู้แทน ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ผู้แทนคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ผู้แทนคณะกรรมการสตรีและครอบครัว เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเจ็ดคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์จำนวนสองคน ด้านเวชพันธุศาสตร์จำนวนหนึ่งคน ด้านปรัชญาและจริยศาสตร์จำนวนหนึ่งคน ด้านกฎหมายจำนวนหนึ่งคน ด้านสิทธิเด็กจำนวนหนึ่งคน และด้านกิจการสตรีจำนวนหนึ่งคน โดยมีผู้อำนวยการกองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ เป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่าสามคน

ให้ผู้อำนวยการกองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ แต่งตั้งข้าราชการของกองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ จำนวนไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) รัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ
- (4) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- (5) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (6) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (7) ขาดการประชุมติดต่อกันสามครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรา 9 ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกันตามมาตรา 6 เป็นกรรมการแทน และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา 10 ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งครบวาระแล้ว แต่ยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน

มาตรา 11 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม หากรองประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 12 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณและมาตรการในการสนับสนุน ควบคุมการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ตามพระราชบัญญัตินี้

(2) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(3) ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนเกี่ยวกับการสร้าง เก็บรักษา หรือใช้ ตัวอ่อนมนุษย์ในเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์หรือการทดลองวิจัยทางวิทยาศาสตร์

(4) ให้คำปรึกษาและแนะนำรัฐมนตรีเพื่อวางระเบียบเกี่ยวกับขอบเขตและอายุของใบอนุญาตและการขอใบอนุญาตในการสร้าง เก็บรักษา หรือใช้ ตัวอ่อนมนุษย์ในเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์หรือการทดลองวิจัยทางวิทยาศาสตร์

(5) ออกใบอนุญาตในการสร้าง เก็บรักษา หรือใช้ ตัวอ่อนมนุษย์ในเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์หรือการทดลองวิจัยทางวิทยาศาสตร์

(6) ประกาศแนวปฏิบัติในการสร้าง เก็บรักษา หรือใช้ ตัวอ่อนมนุษย์ในเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์หรือการทดลองวิจัยทางวิทยาศาสตร์

(7) ควบคุมและตรวจสอบ การสร้าง เก็บรักษา หรือใช้ ตัวอ่อนมนุษย์ในเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์หรือการทดลองวิจัยทางวิทยาศาสตร์

(8) สั่งให้บุคคลหรือองค์กรใดๆ หยุดการใช้เทคโนโลยีการช่วยการเจริญพันธุ์หรือกระทำการทดลองวิจัยใดๆ ที่คณะกรรมการสั่งให้หยุดการทำเพราะหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดศีลธรรมและจริยธรรม แม้บุคคลหรือองค์กรนั้นจะมีใบอนุญาต

(9) สั่งระงับหรือเพิกถอนใบอนุญาตหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งตาม มาตรา (8)

(10) อนุญาตตามคำขอของคู่สมรสที่จะใช้ตัวอ่อนหรือเซลล์สืบพันธุ์ของผู้บริจาคหรือใช้การตั้งครรภ์แทน

มาตรา 8 ให้กองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติงานธุรการทั่วไปของคณะกรรมการ

(2) ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ

(3) เสนอแนวทางการพัฒนาระบบงานด้านการดำเนินงานเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์

- (4) จัดทำทะเบียนกลางเกี่ยวกับหน่วยงานหรือองค์กรที่ดำเนินงานเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ และผู้รับบริการ
- (5) รวบรวมข้อมูล สารสนเทศ และผลการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์
- (7) ปฏิบัติการอื่นตามมติของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด 2

การให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์¹²

มาตรา 13 ผู้รับผิดชอบหรือผู้ให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่แพทยสภากำหนดโดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ และจะต้องรักษามาตรฐานในการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ให้เป็นไปตามข้อบังคับหรือประกาศที่แพทยสภากำหนด

มาตรา 14 ก่อนเริ่มดำเนินการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ไม่ว่าด้วยวิธีใด ผู้ให้บริการจะต้องจัดให้มีการตรวจและประเมินความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ขอรับบริการและผู้บริจาคเซลล์สืบพันธุ์ที่จะนำมาใช้ดำเนินการ เพื่อวินิจฉัยและป้องกันโรคที่อาจมีผลกระทบต่อเด็กอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอน ที่แพทยสภากำหนด

มาตรา 15 ผู้ที่จะดำเนินการในเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์มีหน้าที่ต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์ให้กับผู้ขอรับบริการการช่วยเจริญพันธุ์อย่างเพียงพอตามสมควรทั้งนี้ตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอน ที่แพทยสภากำหนด

มาตรา 16 ในการดำเนินการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ผู้ให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์อาจทำการตรวจวินิจฉัยโรคทาง

¹² เนื่องจากเรื่องสถานะความเป็นบิดามารดาและบุตรและการตั้งครรภ์แทนไม่อยู่ในขอบเขตของการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ร่างกฎหมายในส่วนนี้เป็นส่วนหนึ่งของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ... โดยผู้เขียนได้แก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 มาตรา 16 และมาตรา 17

พันธุกรรมของตัวอ่อนที่จะนำมาใช้ดำเนินการได้ตามความจำเป็นและสมควร แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการกระทำในลักษณะที่อาจทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการเลือกเพศ

การตรวจวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนที่แพทยสภากำหนด

มาตรา 17 ภายใต้บังคับมาตรา 12 มาตรา 13 และมาตรา 15 การดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทน ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) สามีภริยาที่ต้องการมีบุตรโดยให้หญิงอื่นซึ่งมิใช่ภริยาตั้งครรภ์แทน ต้องเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่จะเป็นบิดามารดาของเด็ก

(2) หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนจะต้องมิใช่ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของสามีภริยาตาม (1) และ

(3) หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนจะต้องเป็นหญิงที่เคยมีบุตรมาก่อนแล้วเท่านั้น ถ้าหญิงนั้นมีสามีจะต้องได้รับความยินยอมจากสามีด้วย

ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ประสงค์จะให้มีการตั้งครรภ์แทนเสนอเรื่องขออนุญาตดำเนินการต่อคณะกรรมการ ซึ่งหากคณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรจะอนุญาตเป็นการเฉพาะรายก็ได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอและการพิจารณาอนุญาตให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ทั้งนี้ เงื่อนไขในการอนุญาตดังกล่าวต้องคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของเด็กที่จะเกิดจากการรับตั้งครรภ์แทน หญิงที่รับตั้งครรภ์แทน และเด็กหรือบุคคลอื่นใดที่จะได้รับผลกระทบจากการรับตั้งครรภ์แทนนั้นเป็นสำคัญ

มาตรา 18 ในการดำเนินการโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ เพื่อการตั้งครรภ์แทนต้องมีได้เป็นไปเพื่อความประสงค์แห่งการค้าหรือโดยการค้า แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงการให้ค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อบำรุงรักษาสุขภาพของเด็กในครรภ์

มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมกระทำการด้วยวิธีเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์เพื่อให้หญิงใดตั้งครรภ์ โดยรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ว่า หญิงนั้นรับตั้งครรภ์แทนผู้อื่นเพื่อความประสงค์แห่งการค้าหรือโดยการค้า

มาตรา 20 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการเป็นคนกลาง นายหน้า โดยเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดในลักษณะที่เป็นการค้าหรือหากำไร เป็นการตอบแทนในการจัดการหรือชี้ช่องให้มีการรับตั้งครรภ์แทน

มาตรา 21 ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือไขข่าวโดยประการใดๆ ว่ามีหญิงที่ประสงค์จะเป็นผู้รับตั้งครรภ์แทนผู้อื่น หรือมีบุคคลที่ประสงค์จะให้หญิงอื่นเป็นผู้รับตั้งครรภ์แทน ไม่ว่าจะได้กระทำเพื่อความประสงค์แห่งการค้าหรือโดยการค้าหรือไม่ก็ตาม

มาตรา 22 ภายใต้บังคับของ มาตรา 23 ในกรณีเด็กที่เกิดโดยการผสมเทียมหรือโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ซึ่งใช้เซลล์สืบพันธุ์จากผู้บริจาคเพื่อการปฏิสนธิ ไม่ว่าจะการปฏิสนธิจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายให้หญิงที่เป็นผู้ตั้งครรภ์เป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กนั้น

ให้สามีโดยชอบด้วยกฎหมายของหญิงผู้ตั้งครรภ์ ซึ่งได้ให้ความยินยอมให้มีการตั้งครรภ์นั้น เป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กนั้น

ชายหรือหญิงที่เป็นเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์ ที่นำมาใช้ปฏิสนธิเป็นตัวอ่อนเพื่อการตั้งครรภ์ไม่มีสิทธิใดๆ ในตัวเด็กวันแต่จะเป็นหญิงผู้ตั้งครรภ์หรือสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของหญิงผู้ตั้งครรภ์ซึ่งได้ให้ความยินยอมให้มีการตั้งครรภ์นั่นเอง

มาตรา 23 ในกรณีเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน ไม่ว่าจะใช้เซลล์สืบพันธุ์ของสามีภริยาที่ประสงค์จะให้มีการตั้งครรภ์แทนหรือของบุคคลอื่นก็ตาม ให้สามีภริยาซึ่งประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กนั้น แต่ต้องให้โอกาสเด็กได้รับน้ำนมจากหญิงผู้รับตั้งครรภ์แทนเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามเดือน

ในกรณีที่สามีภริยาที่ขอให้มีการตั้งครรภ์แทนถึงแก่ความตายก่อนเด็กเกิด ให้ถือว่าเด็กนั้นเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของสามีภริยาที่ขอให้มีการตั้งครรภ์แทน ให้ผู้รับตั้งครรภ์แทน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หรือพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องหรือร้องขอเกี่ยวกับอำนาจปกครองเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้ โดยให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของเด็กนั้นเป็นสำคัญ

ในกรณีที่เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยมิชอบ หรือตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ให้ผู้รับตั้งครรภ์แทนมีอำนาจฟ้องหรือร้องขอเกี่ยวกับอำนาจปกครองเด็กที่เกิดจากการรับตั้งครรภ์แทนได้ โดยให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของเด็กนั้นเป็นสำคัญ

ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทในการเถียงกันซึ่งหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนระหว่างสามีภริยาที่ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนกับหญิงที่เป็นผู้รับตั้งครรภ์แทน ให้ทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูเด็กร่วมกัน ทั้งนี้ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธไม่ยอมรับร่วมอุปการะเลี้ยงดูให้อีกฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ฝ่ายที่ปฏิเสธนั้นต้องร่วมอุปการะ

เลี้ยงดูเด็กด้วย แต่หากทั้งสองฝ่ายต่างปฏิเสธไม่ยอมร่วมกันอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กมีอำนาจในการร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ทั้งสองฝ่ายร่วมกันอุปการะเลี้ยงดูนั้น หรือดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กได้เอง

มาตรา 24 ในกรณีที่การตั้งครอบครัวแทนมิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 16 วรรคหนึ่ง (1) (2) หรือ (3) โดยมีได้รับอนุญาตเป็นการเฉพาะรายจากคณะกรรมการตามมาตรา 16 วรรคสอง ให้หญิงผู้รับตั้งครอบครัวแทนเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กนั้น

ให้สามีโดยชอบด้วยกฎหมายของหญิงผู้รับตั้งครอบครัวแทนเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็ก เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ตนมิได้ให้ความยินยอมให้มีการตั้งครอบครัวแทน

ให้นำมาตรา 23 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด 3

การสร้างใช้และเก็บรักษาเซลล์สืบพันธุ์และตัวอ่อน

มาตรา 26 ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายห้ามผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(1) สร้าง เก็บรักษา หรือใช้ ตัวอ่อนมนุษย์ในเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์หรือการทดลองวิจัยทางวิทยาศาสตร์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

ขอบเขตและอายุของใบอนุญาตและวิธีการขอใบอนุญาตให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศตามคำแนะนำและเห็นชอบของคณะกรรมการ

(2) สร้าง เก็บรักษา หรือใช้ ตัวอ่อนมนุษย์ในเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์หรือการทดลองวิจัยทางวิทยาศาสตร์หรือสร้างเซลล์ต้นกำเนิดโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์

(3) นำเข้าในมดลูกของหญิงซึ่งเซลล์สืบพันธุ์หรือตัวอ่อนที่ไม่ใช่เซลล์สืบพันธุ์หรือตัวอ่อนที่เป็นของมนุษย์ หรือนำตัวอ่อนมนุษย์หรือเซลล์สืบพันธุ์มนุษย์เข้าสู่ร่างกายสัตว์

(4) ใช้หรือเก็บรักษาตัวอ่อนมนุษย์ที่มีอายุเกินกว่าสิบสี่วันเป็นต้นไป ทั้งนี้ไม่รวมระยะเวลาที่ตัวอ่อนมนุษย์ถูกเก็บรักษาด้วยการแช่แข็ง

(5) ทำสำเนามนุษย์เพื่อการเจริญพันธุ์

(6) ใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทำให้เกิดการปฏิสนธิระหว่างเซลล์สืบพันธุ์เพศหญิงและเซลล์สืบพันธุ์เพศชายโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์ทั้งสองฝ่าย หรือใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์โดยปราศจากความยินยอมของหญิง

(7) ใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทำให้เกิดการปฏิสนธิระหว่างเซลล์สืบพันธุ์มนุษย์ และเซลล์สืบพันธุ์ของสัตว์

(8) ทำการตัดแต่งทางพันธุกรรมมนุษย์

(9) ใช้เทคโนโลยีการช่วยการเจริญพันธุ์หรือกระทำการทดลองวิจัยใดๆ ที่ คณะกรรมการสั่งให้หยุดกระทำเพราะหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดศีลธรรมและจริยธรรม

(10) ชี้อ ชาย ส่งออกหรือนำเข้าเพื่อซื้อหรือขายตัวอ่อนหรือเซลล์สืบพันธุ์

มาตรา 27 ในเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์แพทย์มีอำนาจทำลายตัวอ่อนที่นำกลับ เข้าไปฝังตัวในผนังมดลูกได้หากปรากฏเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) มีการฝังตัวของตัวอ่อนมากกว่า 1 ตัวอ่อน

(2) การฝังตัวของตัวอ่อนจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของหญิงนั้น

ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่แพทยสภากำหนด

มาตรา 28 ห้ามผู้ที่มีหน้าที่เก็บรักษาตัวอ่อนและเซลล์สืบพันธุ์ และเก็บข้อมูลของตัว อ่อนและเซลล์สืบพันธุ์ตามกฎหมายหรือตามสัญญา เปิดเผยข้อมูลของตัวอ่อนและเซลล์สืบพันธุ์ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์

มาตรา 29 ห้ามใช้ตัวอ่อนหรือเซลล์สืบพันธุ์ที่เจ้าของเซลล์สืบพันธุ์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายได้ถึงแก่ความตายไปแล้วในเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์ ยกเว้นกรณีบริจาคให้คู่ สมรสรายอื่น

มาตรา 30 หากได้รับความยินยอมจากเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์ทั้งสองฝ่าย อาจใช้ตัว อ่อนที่เหลือจากเทคโนโลยีการช่วยเจริญพันธุ์ในการทดลองวิจัยได้

หมวด 4

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๘ ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 21 หรือมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ